

KAKO STA KOVALA FRANČEŠKOV JANEZ IN MICKA

(V spomin Janku Mlakarju ob stoletnici rojstva 25. 6. 1874 — 11. 8. 1953)

Profesorja Janka Mlakarja se še vedno radi spominjamo dobrih dvajset let po njegovi smrti, posebno še njegovi rojaki iz Železnikov. »Luč petrolejke sem zagledal,« tako sam pravi v svojih spominih, »25. junija 1874 v Železnikih, v lepi Selški dolini.«

V spominu nam je ostal predvsem kot velik ljubitelj planin, kot izreden potopisec in podlistkar. Njegovi spisi so bili priljubljeni zaradi hudomušne šegavosti, s katero je zgodbo znal zasukatati na veselo in smešno plat. Posebno rad je opisoval posebneže iz rodnih Železnikov. Med njimi sta bila tudi brat in sestra Frančeškov Janez in Micka.

To se je godilo v času, ko so v Železnikih še pridobivali železovo rudo. Vsi, od otrok do najstarejših, so si služili kruh v vigenjcih. Janez in Micka sta skupaj kovala žeblje pri eni ješi (ognjišču). Micka je bila za mojstra in je imela več besede. Janez pa je bil hlapec. Micka poda na ampas (nakovalo) cajn (vroče železo). Janez pa je bil zamišljen in ni takoj udaril po njem. Pa Micka migne s suho brado in reče: »No.« Ta, sama na sebi tako nedolžna besedica, je silno raztogotila Janeza. In sta se sporekla, v narečnem govoru zapisano takole:

Janez: Kva spa ti mn rekla no!

Micka: Ja, aj kej takga, če sm rekla no?

Janez: Pa ni treba, deb ti mn rekla no!

Micka: Lej, lej ga! Sm se mar ker pregrešila, če sm rekla no?

Janez: Kva ses pregrešila. Nč se nis pregrešila, čes rekla no. Samo mn ni treba rečt no!

Micka: Kva jpa poj, če sm rekla no. Aj to kej hudga, če sm rekla no?

Janez: Hudga ni nč, če si rekla no. A jest nočm, deb ti mn rekla no. (*Janez začne preklinjati.*) Sakramavsk! Sakramavsk! Olesans juhuhu!

Micka: Ježež, ježež Janez! Lpo te prosm, anka to na kovn!

Janez: Vselih še ankat: (*močno butnebrčne z ного ob tla*) Sakramiglsk, sakramavsk, olesans juhuhu! Tot rečem, čem še ankat rečeš no, t tako parpelem na tvojo brezobo čelust, da se bo zdrobila kt počen lonc.

Micka plane ven med duri vigenjca in začne na pomoč klicati: Ljudje božji, pomagajte! Janez me če vbit!

Takrat pride mimo Parkelnov Grog pa reče Janezu: Pravm, pravm, Janez, če jo mislš fentat, na jesk anka na pozab. Tga morš posebej ubit, pa šest klaftar gbok pokopat, če ne na britof nabu meru.

Delo, ki opisuje Janeza in Micko, kako sta se kregala, je izšlo v Mohorjevem koledarju leta 1908 pod naslovom *Kako se je Trebušnik vozil v Trst*. V tej povesti je pisatelj Mlakar samo imena zamenjal. Iz Janeza in Micke, ki sta bila brat in sestra, je naredil moža in ženo, Bečkovega Gropa in Parkelnovo Špelico. Dvogovor med njima pa je enak.

Hiša, v kateri se je rodil Janez Mlakar, ima vzdano spominsko ploščo in je takrat imela hišno številko 93. Nekoliko dalje je stala hiša s št. 100, v kateri je stanoval Matevž Oblak (Kukovcov), ki je bil priložnostni brivec. Bilo je neke sobote. V hiši je bila zbrana družba starejših ljudi. Tudi Frančeškov Janez in Micka sta bila med njimi. Sostanovalec Matevž Ambrožič (Mikin) je zbranim na glas bral povest, kako se je Trebušnik vozil v Trst.

Janez in Micka sta napeto poslušala. Ko je bralec prišel do odstavka, ki pripoveduje, kako Micka kliče na pomoč, ker ji Grog hoče razdrobiti čeljust, prekine Micka bralca, obrnjena v Janeza, z glasnim klicem: »Ježež, ježež! Janez, to jpa o naj!« Bralec Matevž nato: »Ja kva pa misliš drugja kt od vaj! Zato sem vama pa prebral, de sta slišala kva je Janko gospod napisav. Po celmu svet bjo ljudje vedl, koko se vidva pričkata par del!«

Blaž Gortnar

IZVLEČEK IZ STARE KRONIKE GORENJE VASI

24. 1. 1915: So v cerkvi pobirali v pušči-co za begunce iz Galicije.

24. 4. 1916: So pobirali za goriške begunce.

1. 11. 1916: Je bilo od državnih oblasti prepovedano prižigati luči na grobovih. Zdi se, da bo izstradalna vojska, ki jo vodi Ententa proti centralnima državama, ime-

la uspeh. Pričelo je močno primanjkovati ne samo živil, ampak tudi obleke in sploh vsega, kar ljudje potrebujejo za življenje.

1. 1. 1917: Tri dneve v tednu je državno zapovedana abstinenca mesa.

11. 2. 1917: Zaradi silnega mraza sta ta teden zaprti ljudska in čipkarska šola.

Sept. 1917: Že druga rekvizicija zvonov, farna in sv. Urbana cerkev imata le še po enega, na Hotavljah nobenega.

10. 9. 1917: Avstrijski aeroplan padel pri Gorenji vasi, en vojak mrtev in na Tratah pokopan, drugi odpeljan v vojaško bolnico v Škofjo Loko. Letalo je pripadalo oddelku vojne zračne službe v Gorenji vasi, po nesreči so oddelek premestili v Lesce.

17. 9. 1917: V enem tednu so zgradili vojaško železnico od Škofje Loke do Hotavlj. Na Trati so ustanovili vojaško bolnico.

28. 10. 1917: Po dolini gredo trume italijanskih ujetnikov, sestradani, za kos kruha ponujajo zlate ure.

3. 11. 1918: Na Trati ustanovljena Narodna straža, ki naj varuje vas pred ropanjem vračajočih se vojakov s fronte ob Piavi.

15. 11. 1918: Vojaki, ki se vračajo, so oskrbljeni z živežem. Narodna straža jim odvzema orožje i. dr.

13. 12. 1918: V cerkvi preberejo manifest regenta Aleksandra in opraviijo zahvalno službo božjo ob priliki ujedinenja SHS.

F. P.

DROBNE ZANIMIVOSTI IZ ARHIVOV

Razposajeni prifarci

O prepirih med »Mestnici in Prifarci« je pisal že Primož Simonič v Glasu. Kako resne so bile te fantovske zadeve in do kakšne instance so zadevo prignali, naj nam pove naslednji zapis. Objavljen slovenski tekst je le del celotnega spisa v nemščini.

Št. 9947

RAZGLAS

Od ckr. Okrajnega glavarstva v Kranji se sledeče naznani:

Zavoljo tega, ker fantje iz Stare Loke in drugih vasi okolice napravljajo po mestu Loka nemir razsajaje in so celo zadnjič strelali po mestu z revolverji, c. kr. Okrajno glavarstvo s tem prepove fantom iz Stare Loke in vasi okolice po 9. uri zvečer v mestu biti brez važniga dokazaniga vzroka.

Kdor to prepoved prestopi in se od ckr. žandarmarije ali mestnih čuvajev v Loki zasači, se bode po cesarski postavi dne 20. aprila 1854 derž. zakonika št. 96 strogo kaznoval brez ozira na nasledke, ki ga bi sicer po kazenski postavi zadeli.

C. kr. Okrajno glavarstvo v Kranju dne 3. novembra 1887.

C. kr. okrajni glavar:

žig

podpis nečitljiv

Prevoz smodnika

Družba tolminskih in kobaridskih voznikov

Škofjaloka, dne 13. IV. 1904

Slavni Občinski urad Škofjaloka

Danes, dne 13. IV. 1904 ob 2. uri pop. odide transport s 900 kg razstrelil (smodnik) iz tukajšnje železniške postaje proti Podbrdu in dalje.

Spremljevalec: ... Pecec Matevž

Spoštovanjem
Družba tolm. in kob. voznikov

Mojster Plečnik o Loki

Ta kratek zapis je bil dodan občinske-mu dopisu, poslanemu 16. 12. 1938 Stanku Sušniku, ravnatelju podružnice Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani. Iz dopisa je razvidno, da so v Loki nameravali ustanoviti »Odbor za ohranitev in izpopolnitev zgodovinskih delov mesta Škofje Loke«. Pritegniti so hoteli kakega priznanega mojstra arhitekta, umetnostnega zgodovinarja, muzejsko društvo itd. Verjetno je Sušnik predlagal v odbor arhitekta Jožeta Plečnika, saj je pod spodnjo Plečnikovo meditacijo dodal: »In ta, ki s srcem čuti za Loko, bo tudi ustvaril res kaj lepega.«

Evo, kako lepo piše o Loki mojster Plečnik: